

HIDRONIMIA BAZINULUI HIDROGRAFIC AL DUNĂRII. AREALUL PRUTO-NISTREAN

Doctor habilitat în filologie **Anatol EREMIA**

Institutul de Filologie al AȘM

THE HYDRONYMY OF THE HYDROGRAPHIC BASIN OF THE DANUBE RIVER. THE PRUT – NISTRU RANGE

Summary. The study refers to the interdisciplinary analysis of names of Danube rivers from the toponymic Prut – Nistru area. There are highlighted the geomorphological and natural peculiarities of the hydrographic objects, their names being examined under multiple aspects: linguistic, historical, geographical, ethnocultural. It is established the diachronic stratigraphy of hydronyms; references are made to the early years of the documentary record of the hydrographic objects; in addition, there are determined the origin and evolutionary significances of the names being researched. In this context, the article records the International Danube Day, a date celebrated every year on June 29, by all Danube States.

Keywords: range, affluent, diachrony, etymology, hydrography, hydronymy, origin, stratigraphy, toponymy.

Rezumat. Studiul este consacrat analizei interdisciplinare a denumirilor de râuri dunărene din spațiul toponimic pruto-nistrean. Sunt puse în evidență particularitățile geomorfologice și naturale ale obiectelor hidrografice, denumirile acestora fiind examinate sub multiple aspecte: lingvistic, istoric, geografic, etnocultural. Se stabilește stratigrafia diacronică a hidronimelor, se fac trimiteri la primii ani de atestare documentară a obiectelor hidrografice, se determină semnificațiile de origine și cele evolutive ale denumirilor cercetate. Articolul vine să consemneze în acest mod *Ziua Internațională a Dunării*, zi sărbătorită în fiecare an, la 29 iunie, de toate statele dunărene.

Cuvinte-cheie: areal, affluent, diacronie, etimologie, hidrografie, hidronimie, origine, stratigrafie, toponimie.

Dunărea este unul dintre cele mai mari fluvii din lume, al doilea din Europa, alături de Volga, și al 29-lea de pe glob. Are lungimea de peste 2 860 km și suprafața bazinului hidrografic de 817 mii km². Curge prin 10 țări (Germania, Austria, Slovacia, Ungaria, Croația, Serbia, România, Bulgaria, Republica Moldova, Ucraina) și prin patru capitale europene (Viena, Bratislava, Budapesta, Belgrad) (figura 1). Este singurul fluviu din Europa cu direcția de la vest spre est, majoritatea râurilor europene având cursurile dinspre nord spre sud.

Fluviul Dunărea, ca entitate hidrografică, datează din perioada Cuaternară a epocii Cainozoice, având o vechime de aproximativ 2-3 milioane de ani. Cursul fluviului a luat ființă pe fundul unei mări imense care umplea depresiunea dintre Carpații Meridionali și Munții Balcani, precum și dintre depresiunile Getica și Panonia, mare care într-un târziu s-a retras spre răsărit, către actuala cuvetă a Mării Negre. Sub presiunea apelor pe care le colecta de pe versanții Carpaților și Balcanilor, fluviul a străpuns legătura dintre cele două lanțuri muntoase, la Defileul Porților de Fier, și a urmat mai departe calea pe unde s-a retras marea carpa-to-balcano-panonică de altădată. Astfel a luat naștere cursul inferior al Dunării [1, p. 6-8; 2, p. 37-42].

Marele fluviu izvorăște din estul munților Pădurea Neagră (Schwarzwald) din Germania, străbate câteva lanțuri muntoase, traversează teritoriile celor zece state, formând pe anumite porțiuni granița dintre

cinci țări: Austria – Slovacia, Croația – Serbia, Serbia – România și România – Bulgaria. Dunărea se varsă în Marea Neagră prin trei brațe: Chilia, Sulina și Sf. Gheorghe. Pe malurile ei sunt situate circa 40 de orașe, inclusiv capitalele de țări menționate.

Lățimea fluviului variază între 30 m și 100 m (până la or. Ulm, Germania) și între 100 m și 350 m (de la Ulm până la Viena). Pe teritoriul României Dunărea pătrunde la vest de orașul Baziaș, lungimea ei până la vărsare fiind de 1 075 km. Un sector de aproximativ 144 km este parcurs printr-un defileu ce separă Munții Banatului de Munții Serbiei, cu o porțiune de teritoriu care se numește *Cazane*. Aici navigația este asigurată de cunoscutul Sistem hidroenergetic și de navigație *Porțile de Fier I* (1971). Mai jos de baraj, la Ostrovul Mare, a mai fost construită o hidrocentrală numită *Porțile de Fier II* (1982). La Cernavodă, un canal face legătura dintre Dunăre și Marea Neagră. Un complex de poduri feroviare și rutiere leagă între ele țările riverane. La vărsare debitul mediu de apă al fluviului este de 6,5 m³/s. Între cele trei brațe s-a format din timpuri străvechi Delta Dunării.

Dunărea are peste 300 de afluenți, dintre care cei mai mari sunt: Inn, Morava, Vah, Hron, Drava, Sava, Tisa, Timiș, Jiu, Olt, Argeș, Ialomița, Siret, Prut. Sistemul de canale Rin-Main-Dunăre și Dunăre-Marea Neagră asigură navigația fluvială între Marea Nordului și Marea Neagră.



Figura 1. Dunărea europeană.

Dunărea, după cum s-a menționat, s-a format acum câteva milioane de ani, când s-au eliberat de ape și au ieșit la suprafață munții Carpați și când s-au retras din spațiile intramontane mările Badeniană, Sarmațiană, Meoțiană și Pontiană. În Cuaternar și-a făcut apariția în regiunile noastre omul. Într-un târziu, omul a dat nume obiectelor geografice din mediul ambiant, munților, râurilor, dealurilor, văilor etc. Cum se va fi numit inițial însuși fluviul, bineînțeles, nu se știe.

Primele informații în acest sens le avem din scrierile antice. Fluviul apare menționat cu două denumiri: *Hister* (*Istros*, *Istra*), pentru cursul inferior al râului, și *Danubius*, pentru cursul său superior și mijlociu. În izvoarele grecești (sec. VIII–V î.Hr.) este utilizată mai frecvent denumirea *Hister*, aceasta fiind preluată de la geți, triburi tracice care locuiau la gurile Dunării și în nordul Mării Negre, pe care grecii i-au cunoscut mai devreme decât pe daci. Romanii foloseau, începând cu sec. I î.Hr., denumirea *Danubius*, pentru partea de la izvoare până la Defileul Porților de Fier, și aceasta pentru că aici i-au întâlnit pe celți (în timpul războaielor cu galii), care denumeau marele fluviu cu nume dacice *Danube* (ulterior latinizat – *Danubius*) și *Donaris*. De aici, probabil, formele hidronimului care și-au găsit răspândire în diferite limbi din regiune: v. slav. *Дунавъ*, germ. *Donau*, ung. *Duna*, rus. *Dunai*, slvc., ceh. *Dunaj*.

Istoricii și scriitorii greci denumeau fluviul prin calificativele: *Istru care curge frumos* (Hesiod, sec. VIII î.Hr.), *Istru cu cetatea Orgame* (Hecateu, sec. VI î.Hr.), *Istrul cel îndepărtat* (Simonide din Keos, sec. VI–V î.Hr.), *Istra, râul geților* (un scriitor din sec. V î.Hr.), *Istrul, fluviul cu izvoare umbroase* (Pindar, sec. V î.Hr.). Herodot amintește de Istru ca de un mare fluviu cu mulți afluenți pe ambele maluri (sec. V î.Hr.) [1, p. 37-38; 3, p. 15-16].

În izvoarele latine prevalează denumirea *Danubius*, aceasta mai cu seamă pentru cursul superior și mediu al fluviului. Consemnările sunt și în acest caz

diferite. Strabon (sec. I î.Hr.) descrie fluviul de la izvoare până la vărsare. Plinius cel Bătrân (sec. I d.Hr.) ne relatează că Dunărea are 60 de afluenți și șase guri la vărsare. După spusele lui Afidus Modestus (sec. I d.Hr.), Dunărea este fluviul sacru al dacilor. Ideea de sacralitate este exprimată prin figura zeului-fluviu *Danubius*, reprezentată pe Columna lui Traian [2, p. 39]. Descrieri amănunțite despre izvoarele, afluenții și gurile Dunării, precum și despre triburile dacilor și geților găsim la Ptolomeu în lucrarea *Geographike* (sec. I–II), la Iordanes în *Getica* (sec. VI), la Anna Comnen în *Alexiada* (sec. XI–XII). Despre cele două denumiri ale fluviului, *Danubius* (dacică) și *Hister* (*Istros*, *Istra*, getică), vorbesc mai mulți autori antici, deși îi considerau pe daci și pe geți ca făcând parte din același popor (geto-dac) și vorbind aceeași limbă (geto-dacă).

Încă din timpurile vechi, pentru fiecare dintre denumirile antice *Danubius* și *Hister* (*Istros*, *Istru*), s-a încercat a se găsi o explicație etimologică și o anumită semnificație. Ioannes Iydos (490–565 d. Hr.) vedea în *Danubius* două radicale latinești: *do-* „dă” și *neb-* (din *nebula*) „ceață”, „nor”, hidronimul însemnând, prin urmare, „râu cu (care dă, face) ceață”. Această versiune și-ar fi găsit susținere în faptul că pe cursul mijlociu al fluviului existau multe bălți care mereu erau acoperite cu ceață. Explicația a dăinuit până aproape în zilele noastre, fiind atribuită chiar și alogimului *Dunăre* (din *do-* și rom. reg. *nuăr* „nor”) [1, p. 6]. Cu mult mai înainte, în sec. al VIII-lea î.Hr., Hesiod atribuia denumirii getice *Hister* semnificația „(râu) care curge frumos”, adică măreț, falnic, grandios, referindu-se, probabil, la principala caracteristică a cursului inferior al fluviului, față de curgerea lui lentă, domoală, printre lacuri și bălți mlăștinoase, din Câmpia Panoniei.

Din epoca modernă sunt cunoscute mai multe interpretări etimologice ale Dunării: (1) *Danubius* (*Danuvius*) din *Danube* (*Danuve*) și *fluvius*, prin con-

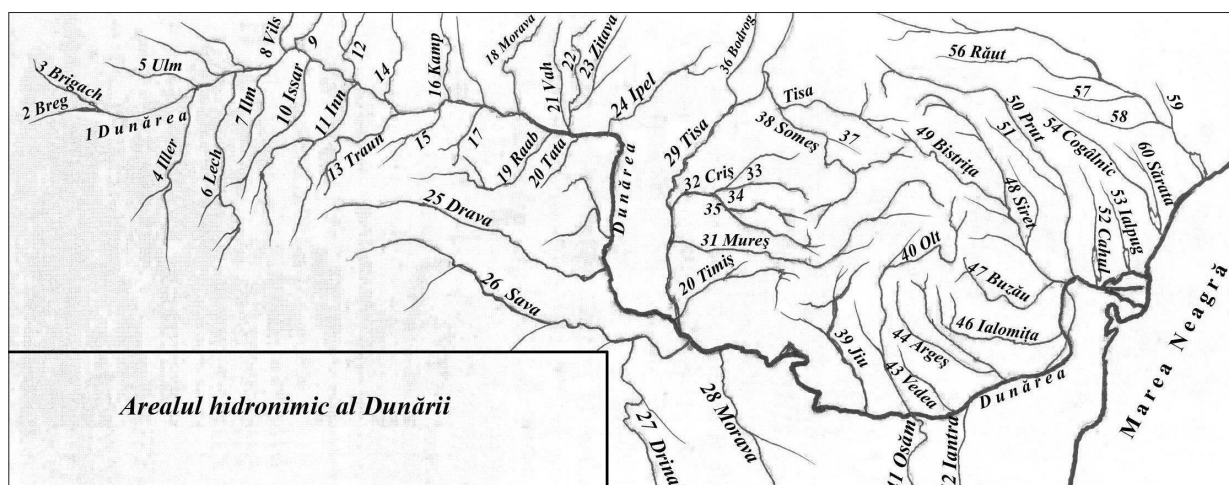


Figura 2. Arealul hidronimic al Dunării.

taminare [V. Frătilă, 4, p. 33]; (2) din radicalul scito-sarmatic *dan-* / *tan-* „curent de apă”, „râu”, plus un alt cuvânt [A. I. Sobolevski, 5, p. 252, 265, 275]; (3) din iran. *dan-* plus suf. dacic *-ris* [V. Pârvan, 6, p. 1-31]; (4) din *dan-* plus componentul *-re* [S. Pușcariu, 7, p. 429]; (5) din trac. **Donaris*, un nume de acțiune în *-are* (participiu prezent) [G. Ivănescu, 8, p. 125-137]; (6) *Istru* (*Istra*) – din trac. **is(t)r* „curgere”, „curent de apă puternic” [V. Pârvan, 6, p. 1-31; N. Drăganu, 9, p. 574-581]. Seria de versiuni etimologice este completată de lingvistul ieșean Gh. Ivănescu: *Dunăre* din tema preindo-europeană (iafetică) *dhen* „curent de apă”, „râu” plus *-are*; *Istru* din trac. **is(t)r* „curs de apă puternic” [8, p. 125-137].

Ceea ce apropie între ele explicațiile de mai sus sunt radicalele *dan-* pentru *Danub* (*Danube*), *Danubius* (*Danuvius*) și *is(t)-r* pentru *Istru* (*Istra*). Pe baza informațiilor istorice și lingvistice existente s-ar putea afirma că *Danub(e)* ar reproduce (pre)indo-europ. *dan-* „apă”, „râu”, iar *Danubius* (*Danuvius*) o formație latinească (în *-ius*) de la același radical. Cât privește alonimul *Donaris*, acesta pare să fie un compus pe teren geto-dacic din *don-* (o variantă a lui *dan-*) și componentul *-re/-ra*, care în indo-europeană avea și el sensul de „apă”, „râu”, hidronimul însemnând la origine „râul Don/Dan”, adică, în accepțiunea primară, „râul Râu”. Pentru *Istru* ar putea rămâne valabilă etimologia indo-europeană *is(t)r*, acesta având la bază verbul *sreo* „a curge, a năvăli”, ceea ce s-ar potrivi cu principala caracteristică a cursului inferior al Dunării – „râu mareț, tumultos, năvalnic”.

Cele două radicale pot fi ușor recunoscute în străvechile denumiri de râuri: *don-/dan-* în *Danais*, *Tanais* (Don), *Danaper*, *Danapris* (Nipru), *Danastris* (Nistru); *is(t)r* în *Danastris* (componentul secund), *Strimon* (*Struma*, în Bulgaria), *Strai* (*Strii*, în Ucraina) ș.a. [10, p. 19]. Numele fluviului apare menționat în

tr-un tratat de geografie din sec. al XIII-lea (*Dunowe*), într-un portulan din sec. al XIV-lea (*Danubio*), într-o operă istorică din sec. XV–XVI (*Danubium*). În documentele istorice românești denumirea *Dunărea* e frecvent atestată începând din sec. XIV–XV.

Poporul român s-a format pe un vast teritoriu populat în trecut de geto-daci, succedați de daco-romani și dacoromâni, românii de odinioară și de astăzi. Acest teritoriu cuprindea provinciile romanizate ale Daciei, de la Tisa până la Nistru (partea de sud a Basarabiei) și din Carpații Păduroși până în nordul Balcanilor. Drept mărturie sunt vestigiile arheologice, datele antropologice, argumentele etnografice și lingvistice. În această privință, lingvistica, și în primul rând toponimia, dispune de un bogat arsenal de fapte și informații pe care ea ni le pune la dispoziție cu dărnicie. Numele de râuri și fluvii de origine geto-dacă confirmă prezența și continuitatea populației autohtone în spațiul carpato-danubiano-pontic din cele mai vechi timpuri. Aceste nume au fost transmise generațiilor următoare în mod direct, fără niciun alt mediu etnolingvistic (slav sau maghiar). Moștenite de la geto-daci, în afară de *Dunăre*, *Prut* și *Nistru*, sunt considerate și denumirile românești ale multor afluenți ai Dunării: *Argeș*, *Criș*, *Mureș*, *Olt*, *Siret*, *Timiș*, *Tisa* (figura 2).

Principalele râuri care izvorăsc, care curg în limitele bazinului dat și care se varsă în Dunăre, unele prin niște lacuri-limanuri, sunt Prut, Cahul, Ialpuș, Catlabug, Chirghij, Aliaga, Dracula, Nerușai. Acestea au direcția de scurgere de la nord spre sud, formând, de fapt, bazinul hidrografic al brațului dunărean Chilia, cu suprafața de aproximativ 4 mii km². În vest și nord-vest bazinul este limitat de cumpăna apelor ce se varsă în Prut, iar în nord-est și est de cea a apelor ce curg în Marea Neagră. Bazinul dunărean include zone ale Câmpiei Moldovei de Sud și ale Câmpiei Mării Negre.

Altitudinile maxime ale terenului ating cotele în nord 270-300 m, iar în sud 20-30 m.

Prut. Este al doilea râu ca lungime și importanță pe teritoriul republicii, după Nistru. Izvorăște din Carpații Orientali, la altitudinea de peste 2 000 m, și se varsă în Dunăre la sud-vest de s. Giurgiulești (rn. Cahul). Lungimea bazinului este aproximativ de 600 km, iar lățimea medie de 50 km. Traversează teritoriul Ucrainei, României și Republicii Moldova. Pe teritoriul Republicii Moldova marchează dinspre vest frontiera cu România. Lungimea fluviului este de 967 km (695 km în limitele Republicii Moldova). Adâncimea maximă – 7 m, adâncimea medie – 3 m.

Arealul hidronimic de est al bazinului hidrografic al Prutului este situat în partea de vest a republicii, de-a lungul râului Prut, de la s. Criva (rn. Briceni) până la s. Giurgiulești (rn. Cahul). Pe tot cuprinsul bazinului, Prutul colectează apele a peste 800 de râuri și râulețe, inclusiv a 580 dintre ele pe teritoriul Republicii Moldova. Mai numeroase sunt cursurile de apă din zonele nordice și centrale ale bazinului. Principalii afluenți de stânga ai râului: Pruteț, Iablionițki, Janka, Kamenka, Peremâska, Liubijnia, Krasnâi, Tolmacik, Kolomâika / Kosacev, Turka, Ciorneava, Oreleț, Okna, Sovița, Șubranetș, Gukis, Rakitna, Rângaci, Dinăuți, Cerlena (în Ucraina), Zelena, Racovăț, Medveja/Medvedca, Larga, Vilia, Lopatnic, Drabiște, Ciuhur, Camenca, Gârla Mică/Gârlișoara, Gârla Mare, Delia, Brătuleanca, Nârnova, Lăpușna, Sârma, Sârata, Tigheci, Larga, Hălmeagea, Frumoasa (în Republica Moldova). Afluenții de dreapta: Râbnîțea, Ceremuș, Brusnițea, Hlînițea, Derelui, Herța (în Ucraina), Poiana, Cornești, Ișnovăț, Rădăuți, Ghireni, Volovăț, Bașeu, Corogea, Berza Veche, Râioasa, Soloneț, Cerchezoaia, Jijia, Cozmești, Bohotin, Moșna, Pruteț, Sârata, Ruginosul, Elan, Horincea, Oancea, Stoieneasa, Chineja (în România).

În trecut lunca râului, pe cursul inferior al Prutului, mai cu seamă pe partea stângă, era acoperită cu numeroase lacuri, bălți, iezere, heleșteie, care, în anii '60 ai secolului trecut, au fost desecate în scopul valorificării terenurilor în agricultură. S-au mai păstrat lacuri și bălți în sectoarele de lângă satele Crihana Veche și Manta și, mai la sud, lacul Belev, lângă satele Văleni și Slobozia Mare (rn. Cahul). Pe malul stâng al Prutului sunt situate circa 150 de localități basarabene, dintre care orașele Lipcani, Ungheni, Leova, Cantemir, Cahul.

Documentar hidronimul apare menționat cu forme diferite: *Puretos* (Herodot, 484–425 î.Hr.), *Porat* (Constantin Porphyrogenet, 905–959 d.Hr.). Sciții l-ar fi numit *Porata*, grecii *Pyretos* (*Puretos*), slavii vechi *Prut*. Versiunile etimologice cunoscute până acum rămân, deocamdată, controversate și insuficient de motivate: scit. *port* „vad”, gr. *pyretos* „zbcucimat”,

iran. (avest.) *prut* „loc de trecere”. Un radical geto-dacic **proth* „râu; pârau” sau preindo-european **p(r)t- (*p(l)t-)* „(râu) plin, larg” e de presupus la baza acestui hidronim [cf. V. Frățilă, 4, pp. 31-32; Gh. Ivănescu, 8, p. 742].

Cahul. Râu de dimensiuni medii. Izvorăște dintr-o zonă păduroasă de la nord-est de orașul Cahul, traversează teritoriile localităților Lebedenco, Pelinei, Găvănoasa, Vulcănești, A.I. Cuza și se varsă în lacul Cahul lângă s. Etulia Nouă. Are lungimea de 40 km, suprafața bazinului de 605 km². Acumulează apele de pe mai multe văi: Valea Pădurii, Socii, Maranda, Flămânda, Valea Ungurului, Valea Cișmichioiului (pe dreapta), Cahuleț, Ciorîța, Ursoaia, Bulboaca, Valea Bozului, Găunoasa (Găvănoasa), Huma, Valea Stejarului (pe stânga). Lacul Cahul este unul dintre cele patru lacuri mari nord-dunărene din sudul Basarabiei. Lungimea – 25 km, lățimea – 1-9 km, adâncimea medie – 2 m, maximă – 7 m, suprafața – 90 km². Lacul comunică cu Dunărea prin gârla Vecta.

Hidronimul *Cahul* e menționat în documentele istorice începând din anul 1502. Într-un hrisov din 2 iulie 1502, prin care Ștefan cel Mare dăruiește Mănăstirii Putna mai multe sate și moșii de pe stânga Prutului, este amintită Valea Cahovului [11, vol. III, p. 501-503]. Cu formele de scriere *Cahov*, *Cavul*, *Cahul*, atât râul, cât și lacul, sunt atestate în mai multe documente din sec. XVI–XVII. Hidronimul a fost explicat printr-un radical turcic (cf. cuman. *qavyl* „râpă”, „vale”, tăt. *kavul* „vale”, „pârau”).

Ialpuș. Izvorăște în apropiere de s. Tomai (rn. Leova), curge spre sud, traversează teritoriul raioanelor Cimișlia, Taraclia și UTA Găgăuză și se varsă în lacul Ialpuș lângă or. Bolgrad (reg. Odesa, Ucraina). Are lungimea de 142 km, suprafața bazinului de recepție – 3 180 km². Străbate Podișul Moldovei de Sud și parțial Câmpia Moldovei de Sud. Înălțimile de relief ating cotele 250-290 m la izvoare, 100-150 m pe cursul mediu și 10-20 m la vărsare. Principalii afluenți și ramificații de văi: Hârtop, Răchita, Cârșăul Mare, Cârșăul Mic, Ialpușel, Valea Enichioiului, Valea Borceagului, Scumpia, Ciocrac, Salcia Mare (pe dreapta), Ialpușel, Suhat, Lunga, Sarâiar (pe stânga). Pe valea râului sunt situate localitățile: Tomai, Troițcoe, Ialpuș, Maximeni, Javgur, Cenac, Comrat, Chirsova, Beșalma, Congaz, Svetlâi, Balabanu, Aluatu, Cairaclia ș.a.

În documentele istorice apare menționat mai întâi lacul Ialpuș (1445, 1448), apoi, în sec. XVI–XVII, și râul cu același nume [11, vol. I, p. 397-358, 410]. De vechi atestări dispun și afluenții Salcia (1441), Lunga (sec. XVIII) [11, vol. I, p. 300-301; 12, harta; 13, harta]. Pe cursul râului Ialpuș, în ultimele 5-6 decenii, au fost construite lacurile de acumulare Comrat (1957,



Figura 3. Dunărea la Cazane.

suprafața – 2,6 km²), Congaz (1961, suprafața – 5,07 km²), Taraclia (1988, suprafața – 15,1 km²). Hidronimul a fost explicat prin cuman. *jalpy* „(râu, lac) în față, neadânc”.

Lacul Ialpuș este cel mai mare lac din sudul Basarabiei. Are lungimea de 39 km, lățimea maximă – 15 km, suprafața – 1492 km², adâncimea – 2-5 m. Este legat de lacul Cuhurlui și de Dunăre prin canalul Repedea. În lac se varsă dinspre nord-est râul Carasulac, iar dinspre vest râulețul Bărtița. Este alimentat de apele acestor râuri și de cele ale fluviului Dunăre, în timpul revărsărilor.

Sudul Basarabiei, astăzi inclus în limitele de frontiere ale Ucrainei (reg. Odesa), este străbătut, după cum s-a menționat, și de alte câteva râuri și râulețe, afluenți ai Dunării: **Catlabug**, lungimea – 48 km, suprafața bazinului – 534 km², se varsă în lacul Catlabug; **Chirghij**, lungimea – 64 km, suprafața bazinului – 725 km², se varsă în lacul Chitai (Cytai); **Aliaga**, lungimea – 65 km, suprafața bazinului – 467 km², se varsă în lacul Chitai; **Dracula**, râu în raionul Chilia, lungimea – 42 km; **Nerușai**, râuleț în același raion, lungimea – 25 km.

Hidronimia bazinului hidrografic al Dunării include nume de râuri de diferită origine. Majoritatea o constituie denumirile de proveniență românească, acestea referindu-se mai cu seamă la hidronimia minoră, desemnând afluenți ai râurilor mai mari. *Marea Neagră* și alonimele sale istorice *Așhaena*, *Pontos Euxinos* și *Pontos* reprezintă unități onimice preistorice. *Dunărea*, *Nistru* și *Prutul*, din punct de vedere etimo-

logic, formează o categorie onimică aparte, care ține de fondul hidronimic preindo-european.

Dunărea este simbolul Europei. Pe 1 iunie 2004, la Viena, la inițiativa Comisiei Internaționale pentru Protejarea Fluviului Dunărea, a fost instituită *Ziua Internațională a Dunării*, zi sărbătorită în fiecare an, pe data de 29 iunie, de toate statele dunărene. Suntem atenționați prin aceasta că trebuie să ne ocrotim mediul nostru de viață, natura cu toate componentele sale primordiale. Dunărea și afluenții săi reprezintă un sistem acvatic de o mare valoare economică, socială și ecologică, cu implicații benefice în industrie, agricultură, navigație, hidroenergie și, principalul, în asigurarea cu apă potabilă a unei numeroase populații de pe continent [14].

Dunărea reprezintă o sursă bogată de inspirație în artă și literatură. Johann Strauss, compozitorul austriac, în 1866 și-a intitulat celebrul vals *Dunărea albastră*, iar în 1880 Iosif Ivanovici, dirijor și compozitor român, și-a înnobilit cunoscutul vals, devenit popular, *Valurile Dunării*. Expoziții de pictură cu genericul „Ferestre deschise – Dunărea de la vărsare la izvoare” sunt permanent prezentate în multe orașe dunărene din România și din alte țări. Astfel își manifestă dragostea și respectul față de marele fluviu artiștii plastici contemporani. La Cazane, unde Carpații întâlnesc Dunărea, minunatului peisaj natural, acum mai bine de două decenii, i s-a alăturat maiestrua statuie a lui Decebal, sculptată în malul stâncos al fluviului (figura 3).

În scrierile istorice și-n operele literare Dunărea și râurile dunărene sunt descrise cu atribuțiuni ce pri-

vesc particularitățile fizico-geografice și importanța lor socială și de rezonanță istorică:

„Nu se poate afla nicăieri în vreo altă țară, cât Moldova de mică, atâtea ape și natură împodobită cu asemenea locuri minunate ca aici” (D. Cantemir).

„Ialpuțul poartă pe valurile apelor sale întreaga istorie a Bugeacului, veche-străveche de pe când geto-dacii lui Burebista și Decebal sălășluiau stepele nord-pontice” (M. Sadoveanu).

„Prutul e apa care desparte cele două maluri, dar care unește ținuturile Moldovei” (Al. Vlahuță).

„Natura a înzestrat Europa cu Dunărea cea mare, făuritoare de belșug și creatoare de frumusețe rare” (M. Eminescu).

„Dunărea îmbrățișează România, unindu-i regiunile istorice și întregind-o de la Tisa până la Nistru și Mare” (N. Iorga).

„România este ca Dunărea cea lată, mare și adâncă, în care se cotolesc apele deosebite din dreapta și din stânga; cu cât mai multe pâraie, pe atâtea și Dunărea crește; valurile străine s-au cotoplit în românie, nici un val nu ne-a putut îneca... de multe ori un val amenințător de pieire ne-a întărit, de multe ori acel val ne-a împins spre o propășire” (Alec Russo).

BIBLIOGRAFIE

1. Em. de Martonne. La Valachie. Paris, 1902.
2. Botzan B. Hidronimia românească sau botezul apelor. București, 2002.
3. Picard L. La Mer Noire. Paris, 1932.
4. Frățilă V. Studii de toponimie și dialectologie. Timișoara, 2002.
5. Соболевский А.И. Русско-скифские этюды. În: ИО-РЯС, том. 27 (1927).
6. Pârvan V. Considerații asupra unor nume de râuri dacico-scitice. În: AAR Ist., Seria III (1923).
7. Pușcariu S. Cercetări și studii. București, 1974.
8. Ivănescu Gh. Origine preindoeuropeană des noms du Danube. In: Contribution onomasques. București, 1958.
9. Drăganu N. Românii în veacurile IX-XIV pe baza toponimiei și onomasticii. București, 1933.
10. Eremia A. Unitatea patrimoniului onomastic românesc. Chișinău, 2001.
11. Documenta Romaniae Historica. A. Moldova. București, vol. I, 1975 și urm.
12. Karte von Polen der Moldau (1764).
13. Karte von der Moldau und Bessarabien (1770).
14. Comisia Internațională pentru Protejarea Fluviului Dunărea, <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=359238>



Mărțișorul, inclus de UNESCO
în Lista reprezentativă a patrimoniului cultural imaterial al umanității.